

Austrálie a Oceánie

Pracovní list pro studenty SŠ ODPOVĚDI

Tento pracovní list je určen pro samostatné návštěvy školních skupin. Je koncipován především pro žáky středních škol, případně pro 9. třídu ZŠ. Část úkolů má vést žáky k debatě nad nadneseným problémem; tuto debatu moderuje pedagog a upozorňuje žáky na různá fakta, která mohou být pro debatu přínosná. Jeden z debatních úkolů zahrnuje čtení s porozuměním. K těmto typům otázek neexistuje konkrétní správná odpověď, tedy jsou u nich naznačené zjednodušené možnosti, jakým směrem debatu vést a na co žáky upozornit.

Pracovní list je vhodné vytisknout oboustranně jako brožuru na list velikosti A4.

1) Zamysli se, jakými způsoby se dají zkoumat odlišné kultury? Co by se dalo udělat pro to, abychom se o nich dozvěděli co možná nejvíce?

Zde je vhodné se studenty probrat základy antropologie, o co se jedná, v čem spočívá antropologické studium cizí kultury a příklady antropologické metodiky.

2) Jmenuj alespoň některé z konkrétních vědních oborů, které by při výzkumu mohly pomoci.

Prakticky většina vědních oborů může být v jistých situacích užitečná. Můžeme zde poukázat na rozdíly mezi fyzickou a kulturní antropologií. První využívá např. genetiku, osteologii, chemii, paleoantropologii, medicínu atd. Druhá pak např. historii, lingvistiku, etnografii, sociologii, religionistiku, psychologii, demografii, folkloristiku aj. Některé vědní obory, např. archeologie, spadají do obou.

3) Jaké zbraně domorodí Australáci používali?

bumerangy, kyje, oštěpy, kopí, sekery

4) Jakými způsoby se dá nahradit absence tkaných látek? Jaké techniky a materiály by se daly použít?

Nejnámější náhradou látky je tzv. tapa. Jedná se o „textilii“ z kůry stromů, která je na tenko roztlučena dřevěnými paličkami. Odstraní se hrubá vnější kůra a roztlučená vnitřní se nechá vysušit na slunci. Jednotlivé pruhy se po usušení dalším tlučením spojí dohromady do velkých plátů tapy. V případě potřeby se ke spojení používá i rostlinné lepidlo. Na plátu tapy často pracovaly všechny ženy nebo i celá vesnice. Tapa se dá pak i zdobit vyšíváním nebo malováním.

Dále se dají využívat jiná, různě zpracovaná rostlinná vlákna, která mohou být jen jednoduše spletená dohromady do různě tenkých provázků nebo nití; surová rostlinná vlákna pak rovněž mohou sloužit k výrobě různých sukní nebo zástěrek atd.

Kromě rostlinných vláken se využívaly i živočišné zdroje. Ve výstavě se můžete potkat s pláštěm z peří nebo s náramky z lidských vlasů.

5) Prohlédni si malby a rytiny v australské části výstavy a zamysli se, co by mohly zobrazovat.

Tyto obrazy se váží k tzv. období snění. To je mýtické období, které existovalo před vznikem času. Během něj byla Země obydlena různými mýtickými bytostmi, zvířaty nebo hrdiny, kteří měli různé nezvyklé schopnosti. Nebyli to ale bohové. Tito kulturní hrdinové pak stvořili náš svět tím, že putovali přes neforemnou zemi a vytvářeli posvátná místa; tyto trasy jsou pak dodnes známé díky různými zpěvům, tancům a příběhům. Ve snění je i každá duše před narozením. Jakmile těhotná žena poprvé ucítila pohyb svého nenarozeného dítěte, bylo to znamení, že do něj duše již vstoupila. Obrazy jsou často velmi abstraktní, a je zde příležitost popustit uzdu fantazii.

6. Vysvětli způsob obchodu kula.

Obchod kula byl poprvé popsán antropologem Bronisławem Malinowskim. Jedná se o systém výměny určitých předmětů mezi obyvateli Trobriandských ostrovů. Náhrdelníky z červených mušlí putovaly po směru hodinových ručiček, náramky z bílých mušlí pak v opačném směru. Významní muži se plaví na sousední ostrov, kde si tyto předměty obřadně předávají a při této příležitosti i klasicky obchodují s dalšími věcmi. Slouží k upevnování prestiže a udržení kontaktů mezi obyvateli na rozptýlených ostrůvcích.

7. Na základě úryvku vysvětli, kdo je to „big-man“ a jakou má funkci ve společnosti.

Úkol je založen na čtení s porozuměním. Úryvek je ze známého článku antropologa Marshalla Sahlins *Poor Man, Rich Man, Big-Man, Chief: Political Types in Melanesia and Polynesia*, vydaném r. 1963 (přístupný z www.jstor.org).

8. Napiš Pravda/Lež a vysvětli obecně principy kultu předků.

a) pravda; b) pravda; c) lež; d) lež

Kult předků je rozšířen v mnoha kulturách po celém světě a svým způsobem je jedním z nejstarších náboženství. Je to soubor náboženských představ a úkonů, které jsou s nimi různě spojené, a jejichž cílem je udržování dobrých vztahů se zemřelými příbuznými. Ti jsou ale i po smrti aktivní, mohou svým potomkům pomáhat, ale i škodit. Proto je nutné si je rituálně předcházet.

9. V celé expozici jsou jen dva předměty vyrobené z kovu. Napiš, které to jsou a odkud pochází. Uměli těžit a zpracovávat kovy?

Kyj z Nového Irska v podobě evropské sekerky a sekera z Nové Kaledonie, jejíž kovová hlavice pochází z Evropy.

Zpracování kovů před příchodem Evropanů neovládali.

10. Jak získaly Šalamounovy ostrovy své jméno?

a) Evropané si spletli žlutý pyrit na zbraních domorodců se zlatem.

11. Osmisměrka

- 1) tapa
- 2) didgeridoo
- 3) kartan
- 4) kava
- 5) bzučák
- 6) kula
- 7) kanibal
- 8) mana
- 9) Asmat
- 10) Uli
- 11) předci
- 12) snění
- 13) Janszoon
- 14) čuringa
- 15) prase

A	S	M	A	T	J	O	M	Š	I	O	A
L	T	E	K	P	R	A	S	E	O	M	V
K	A	S	U	E	Q	K	Y	D	Z	F	N
Á	P	Ě	L	S	D	A	I	P	L	L	O
D	A	V	A	K	Č	R	É	G	A	P	O
G	A	D	P	M	E	T	X	B	B	D	Z
L	N	W	Y	G	Q	A	U	L	I	Ž	S
B	A	J	D	J	F	N	N	É	N	Á	N
P	M	I	Č	U	R	I	N	G	A	W	A
X	D	T	I	B	Z	U	Č	Á	K	C	J
S	N	Ě	N	Í	Ř	I	C	D	E	Ř	P